

י"ז באדר, תשע"ז, 15.3.2017

גיליון מס' 551

פרשת כי תשא – פרה

בין שקליו של המן למחצית השקל

מאת שלומית קליין, משואות יצחק

"הַעֲשִׂיר לֹא-יִרְבֶּה, וְהַדָּל לֹא יִמְעִיט, מִמְחֻצֵית, הַשֶּׁקֶל--לְתֵת אֶת-תְּרוּמַת ה', לְכַפֵּר עַל-נַפְשֵׁיכֶם" (ל, טו)

פרשתנו פותחת בציווי לפקוד את בני ישראל ע"י נתינת מחצית השקל מתוך הבטחה כי בדרך זו "לא יהיה בָּהֶם נֶגֶף" (שם,ב). הבטחה זו מעוררת חשש רדום מספירת העם. כלומר, עצם ההתייחסות למכלול הציבורי בו כל פרט ופרט הוא יחידה עצמאית, טומנת בחובה הזמנה לאסון, נגף. חשש זה יכול לנבוע מהחרבת האחדות באותו עם שרק עתה נולד כישות אחת, וההתנהלות הציבורית עוד זרה לו.

ההבטחה כי אין סכנה במפקד זה ע"י מחצית השקל, מרומזת בתנועה המכוונת בהתייחסות לספירה כהתרוממות: **"כִּי תִשָּׂא" המדמה תנועת נשיאה על כפיים, "תְּרוּמָה" המרימה את העם מעלה, והחקיקה בזיכרון לפני הקב"ה.**

מה ההבדל בין הפרדה של הפריטים המביאה סכנת כיליון לאחדות העם, לבין אותה ספירה בדיוק המצליחה להרים את העם?

הירושלמי (שקלים פ"ב ה"ג) מביא סברה כי הציווי על מחצית השקל בא לכפר על חטא העגל שנזכר בהמשך הפרשה: **"רבי יודה ורבי נחמיה חד אמר לפי שחטאו במחצית היום יתנו מחצית השקל"**, כלומר האחדות הציבורית שהביאה את חטא העגל, צריכה להביא את עצמה לפועל ע"י אחדות מתוקנת, והיא – במחצית השקל. ולמה דווקא מחצית השקל? מסביר האלשיך הקדוש: **על כן רמז לנו יתברך כי כל איש מישראל נפשו קשורה בחברו כי ממקור אחד הן, ונפשות כל אישי ישראל לאחת יחשבו. על כן יביא כל אחד מחצית, להורות כי כל אחד עם כל איש זולתו אחד הוא, ובכן הם ערבים זה לזה.**

הרמז במחצית השקל הוא על הצורך בחיבור בין הפריטים בעם ישראל על מנת לייצר ערבות וחיבור. בעצם ראיית כל פרט את עצמו כחלק חסר במערך השלם, ניתן להעצים ולהרים את העם כציבור המורכב מפריטים חסרים. אותם שקלים נזכרים במגילת אסתר ביחס לעם ישראל, אבל באופן הפוך, כציבור אחד מפורד ומפוזר בו כל פרט הוא שקל ככל הנראה, בפני עצמו: **"ישנו עם אחד מפוזר ומפורד בין העמים... ועשרת אלפים ככר כסף אשקול"** (אסתר ג, ט).

חז"ל במסכת מגילה (י"ג) זיהו את הקשר שבין אותה מחצית שקל לשקליו של המן ועל כן ביקשו להקדים מחצית לשקל בסדר הפרשיות: **"אמר ריש לקיש גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל לפיכך הקדים שקליהן לשקליו והיינו דתנו 'באחד באדר משמיעין על השקלים'".**

אם נתבונן לעומק נראה כי מעגל מועדי השנה מזמן לנו התבוננות נוספת שאינה מסונכרנת עם פרשיות השבוע, ואולי יותר מכך, דורשת התבוננות חוזרת ונשנית על מחצית השקל: לפני פורים בא' באדר להקדים את שקליו של המן לפני חטא העגל בפרשת כי תשא, וכל זאת על מנת להגיע מוכנים לניסיונות של "עם אחד מפוזר ומפורד" הבאים לידי ביטוי בחטא העגל כמו גם בסיפור המגילה.

אם נמשיך את הרצף שבין פרשת שקלים לשקליו של המן - מחצית השקל וחטא העגל, נמצא בקצה הרצף שוב מצווה בה מצווים העם באותה ערבות הדדית - קרבן הפסח.

בחלוקה שעושה הרמב"ם בין קרבנות יחד לקרבנות ציבור, עומד קרבן פסח לדיון – ומוכרע כקרבן יחיד שמובא על ידי יחיד, אך קבוע לו זמן כקרבן ציבור. כלומר, חג הפסח מביא בתמציתו את השלמת "עם אחד מפוזר ומפורד" למציאות בה ניתן לספור כל פרט בעם ע"י מחצית השקל שלו, ובכל זאת – כציבור. כל אינדיבידואל מחויב להביא בעצמו את קרבן הפסח, אך באותה מידה הוא מחויב לזמן הקבוע, לסדר הקבוע ולהתבוננות סביבו - התבוננות של ערבות הדדית מעמיקה, לוודא שכל פרט בתוך הציבור יזכה ויאכל מהקרבן, יזכה ויצא יחד עם העם כולו ממצרים.

שלומית קליין. ממשואות יצחק. נשואה ואם ל3. מנהלת את מדרשת תורה ועבודה

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום [unsubscribe](mailto:unsubscribe@kdati.org.il) בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il
אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il